

TÜRKİYE'DE UYGULANAN PRİM SİSTEMİNİN ANALİZİ VE ÜRETİCİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (OSMANIYE/KADIRLI İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Gülistan Erdal^{1*}, Hilmi Erdal¹, Tuçe Ünlü¹

¹Tarım Ekonomisi Bölümü, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye

*Sorumlu Yazar: gulistan.erdal@gop.edu.tr

+Konuşmacı: gulistan.erdal@gop.edu.tr

Sunun/Paper Tipi: Oral / Tam metin

Özet – Bu çalışmada Türkiye’de uygulanan tarımsal desteklemelerin durumu incelenmiş, prim sistemi ve üretici bazında bir analiz yapılmıştır. Araştırmada öncelikle 1987-2010 döneminde tarımsal desteklemeler kapsamında prim sistemi uygulamasının pamuk, ayçiçeği, soya ve mısır ürünleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Farklı yıllarda prim ödenmesine başlanan bu ürünlerin üretim alanı, fiyatları ve destekleme prim ödemeleri arasındaki ilişkiyi test etmek için Granger nedensellik testi kullanılmıştır. Daha sonra Osmaniye Kadirli ilçesine bağlı 8 köyden değişik yaş, eğitim, üretim alanı ve ürün deseni farklı 202 üreticisiyle yüze görüşülerek anketler yapılmıştır. Granger nedensellik testi sonuçlarına göre Türkiye’de ayçiçeği, soya, mısır ve pamuk destekleme prim ödemelerinin ayçiçeği, soya, mısır ve pamuk piyasa fiyatlarında önemli ölçüde etkili olduğu söylenebilir. Anket verilerinden elde edilen sonuçlara göre üreticilerin tarımsal desteklere bakış açısının genel anlamda olumsuz olduğu görülmüştür. Arazilerin mülkiyet sorununun ve miras yoluyla paylaşımının önüne geçilmesi tarımsal desteklemelerden yararlanılması noktasında çözülmesi gereken önemli bir husus olduğu göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler – Tarımsal desteklemeler, Granger nedensellik, Prim Desteği, Üretici, Kadirli İlçesi.

ANALYSIS OF PREMIUM SYSTEM APPLIED IN TURKEY AND EVALUATION FROM THE PRODUCER ASPECT (SAMPLE OF OSMANIYE/KADIRLI)

Gülistan Erdal^{1*}, Hilmi Erdal¹ ve Tuçe Ünlü¹

¹Agricultural Economy, Tokat Gaziosmanpaşa University, Tokat, Turkey

*Corresponding author: gulistan.erdal@gop.edu.tr

+Speaker: gulistan.erdal@gop.edu.tr

Presentation/Paper Type: Oral / Full Paper

Abstract – This study was carried out to determine the status of Turkey's agricultural support, premium system and the effect of premium payment on the producer. Firstly, in this study was examined the effect of premium system application on cotton, sunflower, soy and corn products in the scope of agricultural supports in 1987-2010 period. Granger causality test was used to determine the relationship among production area, product prices and premium payment given in different years for these agricultural products. Secondly, the surveys were conducted face to face with 202 centers of different age, education, and production area and product design from 8 villages in Osmaniye Kadirli district. According to Granger causality test results can be said that, the premium payments for supporting sunflower, soybean, corn and cotton have a significant effect on market prices of sunflower, soybean, corn and cotton in Turkey. According to the results of the survey data, it was seen that the producers' outlook on agricultural supports was generally negative. It is important that the problem of ownership of lands and the sharing of inheritance is an important issue to be solved in order to benefit from agricultural supports.

Keywords – Agricultural supports, Granger causality, Premium Support, Producer, Kadirli District.

I. GİRİŞ

Türkiye’de tarımsal destekleme ödemeleri içerisinde yer alan ve fark ödemesi adıyla da bilinen prim sistemi uygulamaları ürün arzını artırabilme amacıyla uygulamaya konulmuştur. Bunun için beklentinin ne kadar gerçekleştiğinin ortaya konulması önem arz etmektedir. Bu çalışma, sistemin devamı konusundaki değerlendirmelerde politika yapıcılarına yol göstermesi açısından da önemli görülmektedir.

Literatürde konuyla ilgili benzer çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalardan 2008 yılında yapılan bir çalışmada, Türkiye’de tarımsal desteklemeler kapsamında prim sistemi uygulamasının pamuk, ayçiçeği, soya, kanola, mısır ve aspir ürünleri üzerindeki etkisini incelemiş ve prim ödemelerinin daha etkin hale getirilmesinde en önemli hususun yapılacak prim ödemesi miktarının üreticilerinin üretim kararlarını almadan önce ilan edilmesinin önemli olacağı vurgulanmıştır Erdal ve Erdal (2008)[1].

Farklı bir çalışmada Türkiye ve AB’de verilen destekler karşılaştırılmıştır. Türkiye’de işletme başına ortalama desteğin

1,2 Euro iken AB’de 5,2 Euro olduğu, Türkiye’de hektar başına yapılan desteğin ise 185 Euro iken AB’de 249 Euro olduğu belirtilmiştir [2]. Trakya’daki tarım işletmelerinde alan bazlı destekler ile fark ödeme desteğinin üretici gelirine yansması incelenen bir çalışmada, ayçiçeği alım fiyatı ile ekim alanı ve üretim miktarı arasında bir ilişki bulunmadığı, ayçiçeğinde uygulanan fark desteklerinin de ekim alanları ve üretim miktarı üzerinde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada, piyasada oluşan alım fiyatı ile ayçiçeğinin fark ödeme destek birim fiyatı konusunda üreticilerin memnuniyetsizliğinin önemli boyutlarda olduğu tespit edilmiştir [3]. Başka bir çalışmada, Şanlıurfa, Aydın, Adana, Hatay ve Diyarbakır illerinde fark ödemesi desteği ve diğer destekleme yöntemlerinin pamuk arzı üzerindeki etkisi belirlenmiştir. Çalışma sonucunda Türkiye’de uygulanan politikalar alternatif olarak sunulan hedef fiyat politikasının pamuk arzını %2,9 artıracak fark ödemesi desteğinin ise çiftçi tarafından kabul görmesi için, herhangi bir desteğin olmadığı koşullara göre pamukta en az %18 fiyat desteği içermesi gerektiği tespit edilmiştir [4]. Ülkeler bazında tarımsal desteklerin üretim üzerinde etkisinin araştırıldığı bir başka çalışmada ise, girdi desteği ve pazar fiyat desteklerinin tarımsal çıktı üzerinde pozitif etkisinin olduğu belirlenmiştir. Çalışmada özellikle Türkiye’de uygulanan tarımsal destekleme politikalarının daha etkin olması konusunda yeni politikalar önerilmiştir [5].

Bu çalışmada prim sistemi kapsamındaki ödemelerin mikro ölçekte üretici açısından algılanışı ve makro ölçekte üretim miktarı ile arasındaki nedenselliği tespit etme üzerine kurgulanmıştır. Prim ödemelerin mikro ölçekte üretici açısından algılanışını tespit etmek için, Osmaniye/Kadirli ilçesi örnek alınmış ve bu ilçede yetiştiriciliği en fazla yapılan kütlü pamuk, yağlık ayçiçeği, soya fasulyesi, ve mısır üreticileri incelenmiştir.

Genel olarak tek yıllık tarımsal ürünlerde olduğu gibi bu ürünlerde üreticiler ne kadar üretim yapacağına karar vermeden önce bir önceki yılda oluşan ürün fiyatlarını dikkate almaktadırlar. Ürününün pazar fiyatının üretim kararında etkili olması kadar uzun yıllardır birçok üründe devam eden destekleme prim ödemelerinin üreticilerin üretim kararlarında etkili olması beklenen bir durumdur. Zira prim ödemelerinin birincil amacı arz açığı bulunan ürünlerde üretimi artırmaktır. Bu anlamda çalışmada ele alınan ürünlerin (pamuk, ayçiçeği, soya fasulyesi, mısır) üretim miktarı ve destekleme prim ödemeleri arasındaki nedensel ilişki makro ölçekte incelenmiştir.

Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de yıllar boyunca tarım çeşitli şekillerde desteklenmiş ve bu anlamda tarıma doğrudan ya da dolaylı olarak kaynak aktarımı sağlanmıştır. Türkiye’de özellikle 2010 yılından bu yana yükselerek devam eden tarımsal destekleme miktarı 2018 yılında yaklaşık 17 Milyar TL kaydedilmiştir. Ancak destekleme miktarları yıllar itibarıyla bir önceki yıla göre cari olarak yükselse de GSYİH içindeki oranının artmadığı genel olarak %0.5-%0.4 aralığında olduğu söylenebilir [6].

Türkiye’de uygulanmakta olan destekleme ödemeleri; *alan bazlı destekler*: organik tarıma, gübre, mazot desteğine, toprak analizine, iyi tarım uygulamalarına ve fındık üreticilerine alternatif ürün desteği ve bitkisel üretim yapan küçük aile işletmesi destekleri verilmektedir. 2017 yılında bu

destek miktarı 2.6 Milyar TL olarak ödenmiştir. *Diğer destekler*: Biyolojik ve Biyoteknik Mücadele Destekleri, Hayvancılık Destekleri, Tarım Sigortası Destekleri, Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunmasına Yönelik Destekler, Kırsal Kalkınma Destekleri olarak düzenlenmiştir. 2017 yılında yürürlüğe giren “Havza Bazlı Tarımsal Üretim Desteklenmesi Modeli” aracılığı ile yapılan prim ödemeleri 2016 yılında 3.1 Milyar TL tutarına ulaşmıştır. 2017 yılında ise Ekim ayı itibarı ile 3.2 Milyar TL prim ödemesi yapılmıştır.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmada kullanılan veriler Tarım ve Orman Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’den sağlanmıştır. Seçilen ürünlere ait Prim ödemeleri ile üretim miktarı arasındaki nedensel ilişkiyi incelemek Granger [8] nedensellik analizi kullanılmış zaman periyodu olarak da 1987-2010 dönemi ele alınmıştır. Bu test iki değişken arasındaki ilişkinin yönünü belirlemek için kullanılan bir yöntemdir.

Araştırmanın mikro kısmında Osmaniye ilinin Kadirli ilçesine bağlı 8 köyde bulunan 202 üreticiden elde edilen veriler kullanılmıştır. Örnek hacmini belirlemek için oran örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu şekilde 202 işletmenin popülasyonu temsil edeceği tespit edilerek bu işletmeler ile yüz yüze görüşme yöntemiyle anket çalışması yapılmıştır. Yapılan örneklemede % 90 güven aralığı ($t=1,65$) ve ortalamadan %5 sapma ile çalışılmıştır.

III. BULGULAR VE TARTIŞMA

Nedensellik analizi sonuçları:

Çalışmada ilk olarak Türkiye genelinde destekleme prim ödemesi yapılan kütlü pamuk, yağlık ayçiçeği, dane mısır ve soya fasulye ürünlerinin, üretim miktarları ve destekleme prim ödemeleri arasındaki nedensel ilişki tespit edilmiştir. Nedensellik analizine geçmeden önce serilerin ADF birim kök durağanlık test sonuçları incelenmiş ve tüm ürünlere ait serilerin düzeyde durağan olmadığı ancak birinci farklarında durağan olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra yapılan Granger nedensellik analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Nedensellik sonuçlarında Türkiye genelinde sadece ayçiçeği ve mısır prim desteklerinin üretim miktarına etkili olduğu görülmüştür. Ayçiçeği destekleme prim ödemelerinden ayçiçeği üretim miktarına doğru %5 anlamlılık düzeyinde tek yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer sonuca göre ayçiçeği destekleme prim ödemelerinin ayçiçeği üretim miktarı üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir. Bunda yüksek fiyat beklentisinin de önemli olduğu söylenebilir. Buna karşın yapılan benzer bir çalışmada prim sisteminin ayçiçeği üretim miktarında etkili olmadığını tespit edilmiştir [3]. Tablo 1’de görüldüğü gibi mısır destekleme prim ödemesi ile mısır üretim miktarı arasında tek yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu ilişki mısır destekleme prim ödemelerinden mısır üretim miktarına doğru %10 anlamlılık düzeyinde oluşmuştur. Bu sonuçlara göre destekleme prim ödemelerinin üretim miktarı üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Ürünlere ait Granger Nedensellik testi sonuçları

H ₀ Hipotezi	F-İstatistiği	Karar	Sonuç
Ayçiçeği prim desteği ayçiçeği üretim miktarının Granger nedeni değildir.	3.378(0.059) ^a	Red	Ayçiçeği prim desteği üretim miktarı değişiminde etkilidir.
Ayçiçeği üretim miktarı ayçiçeği prim desteğinin Granger nedeni değildir.	0.239(0.790)	Kabul	Ayçiçeği üretim miktarı prim desteği değişiminde etkili değildir.
Mısır prim desteği mısır üretim miktarının Granger nedeni değildir.	.506(0.066) ^a	Red	Mısır prim desteği üretim miktarı değişiminde etkilidir.
Mısır üretim miktarı mısır prim desteğinin Granger nedeni değildir.	1.278(0.369)	Kabul	Mısır üretim miktarı prim desteği değişiminde etkili değildir.
Pamuk prim desteği pamuk üretim miktarının Granger nedeni değildir.	1.545(0.262)	Kabul	Pamuk prim desteği üretim miktarı değişiminde etkili değildir.
Pamuk üretim miktarı pamuk prim desteğinin Granger nedeni değildir.	0.584(0.681)	Kabul	Pamuk üretim miktarı prim desteği değişiminde etkili değildir.
Soya prim desteği soya üretim miktarının Granger nedeni değildir.	1.527(0.554)	Kabul	Soya prim desteği üretim miktarı değişiminde etkili değildir.
Soya üretim miktarı soya prim desteğinin Granger nedeni değildir.	0.245(0.916)	Kabul	Soya üretim miktarı prim desteği değişiminde etkili değildir.

Prim Desteği Ödemelerinin Üretici Bazında Sonuçları:

Üretici Sosyo-ekonomik özellikleri değerlendirildiğinde üreticilerin çoğunluğunun orta okul ve lise düzeyinde eğitiminin olduğu, aylık ortalama gelirlerinin 801- 1450 TL olduğu, yaş aralığının 30-50 arasında değiştiği ve uzun yıllar çiftçilikle uğraştıkları belirlenmiştir.

Araştırma bölgesinde tarımsal üretim faaliyetlerini ele aldığımızda üreticilerin %96 oranında bitkisel üretim yaptığı, %4,5’nin bitkisel ve hayvansal üretim alanında birlikte faaliyet gösterdiği, %3’nün de bitkisel üretim ve arıcılık faaliyetini birlikte sürdürdüğü görülmüştür.

Üreticilerin tarımsal desteklerden faydalanma durumları incelenmiş olup, %56,4’lük kısmının desteklemelerden faydalandığı, %43,6’lık kısmının ise desteklemelerden faydalanmadığı tespit edilmiştir. Bu destekler ayrı ayrı ele

alındığında ise en fazla yararlanan tarımsal destek kaleminin Alan Bazlı ve Prim Desteği ile birlikte olduğu görülmektedir.

İşletmelerin çoğu genel olarak prim desteği, tarım sigortası desteği, gübre mazot desteği, toprak tahlili desteği gibi bitkisel kaynaklı desteklerden faydalanmaktadır. Hayvancılık desteklemelerinden faydalanma oranı düşüktür. Bunun nedeni ise hayvansal üretimin genel olarak ev ihtiyacını karşılayacak düzeyde yapıyor olmasıdır. Bundan dolayı kriterler (süt prim desteği, besi desteği v.b) uygun olmadığı için üreticiler desteklemelerden faydalanmamaktadır.

Çalışmada üreticilerden alınan bilgiler doğrultusunda tarımsal desteklemelere bakışının genel olarak olumlu olmadığı görülmüştür. Desteklerin arazi sahibine verilmesi sorununun ve miras yoluyla paylaşımının tarımsal desteklemelerden faydalanılması hususunda çözülmesi gereken önemli bir husus olduğu göze çarpmaktadır.

Üreticilerin prim ödemeleri hakkında bilgiye sahip olma durumuna bakıldığında üreticilerin %66,8 oranında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Bilgi sahibi olan üreticilerin %77’si prim ödemeleri hakkında iyi bilgiye sahip iken, %23’ü çok iyi bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir. Üreticilerin tarımsal desteklemeler ile ilgili bilgileri hangi kanallardan öğrendikleri konusunda yapılan incelemede % 38,1 oranında İl ve İlçe Gıda Tarım Hayvancılık Müdürlükleri ve personelinden, % 19,8’lik kısmı televizyon ve gazetelerden, % 10,4’lük kısmının kooperatif ve üretici birliklerinden % 2’lik kısmının ise bakanlık danışmanları kanalıyla bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Üreticilerin desteklemeler hakkındaki bilgi alma sürecinde direk müracaatta buldukları Tarım ve Orman Bakanlığı İl-İlçe Müdürlükleri dışında çiftçi örgütlerinin ve Ziraat odaları gibi meslek odalarının da payının büyük olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanında Tarım ve Orman Bakanlığı’na belde ve köylerde istihdam edilen Tarım danışmanlarının (Ziraat Mühendisi ve Veteriner Hekim) üreticileri bilgilendirme haberdar etme konusunda yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır.

Üreticilerin tarımsal desteklerden yararlanma durumları araştırılmış olup, %42’lik kısmının desteklemelerden yararlandığı %58’lik kısmının ise desteklemelerden yararlanmadığı tespit edilmiştir. Tarımsal desteklerden faydalanan 114 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin 28’i prim ödemesi desteğinden yararlanmadığı tespit edilmiştir. Bunun nedenleri olarak ise destekleme işletmelerinde başvuru işlemlerinin çok zaman aldığı belirtilmiş bu yüzden desteklemelere başvurmadığını bildirmiştir. Bunun yanında 22 işletme destek miktarlarını yeterli bulmamakta, 15 işletmede ihtiyaç duymamaktadır. Desteklemelerden yararlanmayan 31 işletme tapu intikal işlemlerini yaptıramadıkları için miraslı arazilere destek alamamaktadır. Bu durum araştırma bölgesindeki işletmelerle oranlandığında %35,2’lik bir düzeydedir. Arazilerin mülkiyet sorununun ve miras yoluyla paylaşımının tarımsal desteklemelerde yararlanması noktasında çözülmesi gereken önemli bir husus olduğu göze çarpmaktadır.

Prim ödemelerinden faydalanmayan toplam 28 üretici bulunmaktadır. Bu üreticilerin faydalanmama nedenleri incelendiğinde üreticilerin %42’si tapu sorunu yüzünden desteğe başvuramadıklarını ifade etmiştir. Üreticilerin %84,9’luk kısmı ürün tercihinde prim ödemelerinin etkili olduğunu ifade etmiştir. En fazla prim

desteğine başvuru ürünün dane mısır olduğu tespit edilmiştir.

Ürünün ekim alanındaki genişleme durumuna bakıldığında üreticilerin % 68,6 s 1 yapılan prim ödemelerinin ürünün ekim alanına etkili olmadığını belirtmiştir. Bölgede bulunan kira sisteminin sözleşmeli kira sistemi olmayışı desteklemelerin genellikle üreticinin değil toprak sahibinin alması üreticiyi desteklemelerinin cazbetmesine karşın sadece getiri bakımından ve fiyat istikrarı bakımından stabil olan ürüne yönelmesine sebep olmaktadır.

Üreticilerin prim ödemeleri uygulamalarından memnun olma durumuna bakıldığında üreticilerin %62’sinin memnun olmadığı tespit edilmiştir. Bunun en önemli sebepleri desteklemelerin girdi maliyetlerine yardımcı olma durumunun yetersizliği, kiracılık konusunda resmi kiralamanın yapılmaması nedeniyle desteklemelerden faydalanılamaması ve bölgedeki üreticilerin desteklemeleri üretim bazlı değerlendirmek yerine maddi yardım olarak değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 2. Üreticilerin prim ödemesi üzerine yargı ve görüşleri

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Ortalama Puan
Prim Ödemeleri Önemli Destekleme Aracıdır	3,0	14,4	---	42,1	40,6	4,0
Prim Ödemeleri İle Üretim Desenim Değişti	39,6	47,5	---	11,9	1,0	1,9
Prim Ödemeleri İle Üretim Miktarım Arttı	39,1	49,0	---	11,9	---	1,8
Prim Ödemeleri İle Gelirim Arttı	40,1	47,5	---	12,4	---	1,8
Prim Ödemeleri Miktarları Daha Fazla Olmalıdır	2,0	14,4	---	40,1	43,6	4,1
Bilinçli Üretim Yapıyorum	26,7	51,5	---	13,9	7,9	2,2
Devlet Para Yardımı Yapmalıdır	25,2	50,5	----	18,3	5,9	2,3
Ödemeler Sıkı Denetimler Altında	34,2	41,6	9,4	9,9	5,0	2,1
Ödemelerin İşlemleri Çok Uzun Sürüyor ve Ödemeler Gecikiyor	2,0	13,9	----	44,6	39,6	4,1

Üreticilerin prim sistemi üzerindeki yargı ve görüşleri incelendiğinde; üreticilerin prim ödemelerinin önemli destekleme aracı olarak gördüğü, ödemelerin miktarlarının daha fazla olması gerektiğini düşündüğü ve ödemelerin işlemlerinin uzun sürmesi nedeniyle gecikmeler yaşanması şeklinde yüksek yargılara sahip olduğu tespit edilmiştir. istikrarı olan ve pazar sıkıntısı bulunmayan ürünler üretmek istediğinden desteklemeler üreticilerin üretim desenini

değiştirmemektedir. Üreticilerin üretim deseni değişmediğinden ekim alanlarındaki üretim miktarı da değişmemektedir. Üreticiler yapılan ödemelerin yetersiz olduğunu düşündüğünden desteklemeler üreticilerin gelirini arttırmamaktadır. Kiralama sisteminde üretimi yapanın kendisi desteklemeyi alanın toprak sahibi olması bunun çiftçi tarafından denetim aksamalarından kaynaklandığı görülmektedir.

IV. SONUÇ

Sonuç olarak çalışmada Kadirli ilçesi köylerindeki üreticilerin genel olarak tarımsal desteklerden yararlandıkları tespit edilmiştir. Üreticilerin en çok yararlandığı ve faydalı gördüğü destekler, alan bazlı (gübre, mazot) desteği ile fark (prim) ödemesi destekleridir. Nakit destek ödemeleri yerine girdi fiyatlarında indirimle gidilmesi, ürünlerin pazarlanması konusunda üretici birliklerinin kurulmasının yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi ile küçük işletmelere müracaat sırasında kolaylıklar sağlanması sorunların çözüme ulaşma noktasında önemli görülmektedir. Kadirli ilçesinde tarımsal üretime devam eden üreticilerin tarımsal desteklemelerden faydalanma durumlarına göre ortaya çıkan sonuçların Türkiye’nin pek çok bölgesinde de görülebileceği söylenebilir. Bu sonuç Türkiye’nin genelini yansıtan büyük çaplı çalışmalar ile daha detaylı ortaya konabilir. Diğer taraftan araştırmada Türkiye genelinde prim ödemelerinin üretim miktarı üzerindeki etkisini incelemeye yönelik analiz sonucunda prim ödemelerinin sadece ayçiçeği ve mısır ürünlerinde olumlu etki yaptığı görülmüştür. Sonuçta bu çalışma ile tespit edilen sorunlara yönelik oluşturulacak politika yaklaşımları ile üretici lehine kararlar alınabilir.

AÇIKLAMA

Bu çalışma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında yürütülen Yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

REFERENCES

- [1] Erdal, G. Erdal, H. 2008. Türkiye’de Tarımsal Desteklemeler Kapsamında Prim Sistemi Uygulamalarının Etkileri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi cilt 25, sayı 1, sayfa 41.
- [2] Arsoy ve Gül, 2011. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Tarım Sektörüne Yapılan Direkt Ödemelerin Karşılaştırılması, Tekirdağ.
- [3] Semerci A. 2012. Türkiye’de Yağlı Tohumlar Üretiminde Uygulanan Destekleme Politikalarının Ayçiçeği Ekim Alanları ve Üretici Refahı Üzerine Etkisi1, Selçuk ve Gıda Bilimler Dergisi, Cilt 26, Sayı 2, Sayfa 55-62.
- [4] Özudoğru T. Ve Miran B.2015, Türkiye’de Farklı Destekleme Politikalarının Pamuk Arzı Üzerine Etkileri, Cilt 1, Sayı 2, Sayfa,9-19.
- [5] Songur M. 2015, Farklı Ülkelerdeki Tarımsal Destekleme Politikalarının Tarımsal Üretim Üzerine Etkisinin Karşılaştırmalı Analizi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 15, Sayı 4, Sayfa 55-74.
- [6] Bütçe ve Mali Kontrol Müdürlüğü.2018
- [7] TUGEM, 2011. Tarımsal Destekler, 2011 Yılı Tarımsal Desteklemeler, Tarımsal Üretim Geliştirme Genel Müdürlüğü, www.tugem.gov.tr
- [8] Granger, C. W. J., 1981. “Some Properties of Time Series Data and Their Use in Econometric Model Specification. Journal of Econometrics, 16(1), 121-130.